

az 1020-as években Arnold regensburgi bencés, Szent Emmerám életrajzírója hat hetet töltött Anastasius kalocsai érseknél; tudós munkájában támogatást keresett nála s bemutatta neki a szent tiszteletére szerzett énekeit; az érsek meg is tanultatta azokat papjaival és szerzeteseivel. Annál inkább keresték egymással az érintkezést a már idejöttek. Gellért valami Isingrimus nevű barátja kérelmére írta Deliberatióit s részletenként megküldötte neki; ugyanő valamely Andreas testvérnek ajánlta egy művét, aki azidőszerint máshol tartózkodott.

Idő kellett hozzá, míg a betelepülő tudósok magukhoz való társakat s még előbb másolni tudó barátokat nevelhettek az itthoniak közül. Lassan az is megindult, hiszen e földön s kivált Dunántúl, a keresztyénség nem volt előzménytelen s Szent István idegen munkatársai találtak itt már magyarul tudó papokat, kik képesek voltak prédikációk tolmácsolására. A pannonhalmi apátságban Szent László korában már 80 könyve volt. Kálmán korában már kisebb templomokban, sőt falusi papoknál is meg kellett lennie a misekönyvnek s néhány legszükségesebb szertartási könyvnek, kerületi esperesek pedig kötelezve voltak megszerezni az egyházi törvények kivonatait.

Irni azonban aránylag kevesen tudtak, kivált az alsóbb papság körében; sőt volt prépost, kanonok még a XIV. században is, aki nem tudta aláírni nevét. Anyakönyv rendszeres vezetését csak az 1515-iki veszprémi zsinat rendelte el minden plébános számára. Ehhez képest kell értékelnünk a nagy átlag latin nyelvtudását is, mely valószínűleg alig terjedt túl a szertartási szövegek megértésén s önálló nyelvtudásnak nem is nevezhető.

Nem az egész papság tehát, hanem csak kivételes képzettségű élite-je az, mely írja és másolással terjeszti a litteraturát, vagyis amely az egyetemes európai deákság meghonosítását átveszi első, még idegen betelepítői kezéből. Ez a litteratura pedig természetsszerűleg elsősorban az egyház s a papi hivatás gyakorlati szükségleteit kívánja kielégíteni s csak ritka esetben alkot eredetit. A plébániai, káptalani, rendi, kolostori könyvtáraknak reánk maradt jegyzékei szerint missalék, breviáriumok, psalteriumok, antiphonálék, hymnariumok, passionálék, evangéliumok; szerzetesi regulák, káptalani statutumok, formulárek; vallásos elmélkedések, szent beszédek és legendák; kánonjogi és orvosi könyvek; törvényszövegek, oklevelek és krónikák teszik foglalatát. Látnivaló már e műfaji felsorolásból is, hogy középkori latin litteraturánk nagy része nem egyéb, mint egyszerű forgalomba hozatala az egyház hivatalos szövegeinek, a keresztyén vallás és műveltség ez alapokmányainak; van azonban egy bár csekélyebb része, mely már amazok talajában gyökerezve a műveltségében megújult és megerősödött magyar szellem saját ajándéka. S a mi szempontunkból immár ez a fontosabbik.

Horváth János.

EGY PERC ALATT.

*Egy perc alatt megéreztem,
Te léssz üdvöm vagy a vesztem!
Szememből az egész lelkem
Lépesmézként rád pergettem.
Benn volt abban minden illat,
Amit virág kelyhe adhat.*

*Elfordultál büszke leány!
Úgy volt, mintha nagy ocean
Zúdult volna miközibétek
S itt se lettél vón az imént.
— És e percben mégis tudtam:
Felém van már sorsod úlban.*

Réz Gyula.